

Список використаних джерел

1. Бусел Р. Фінансово-економічні аспекти орендного водокористування в умовах поглиблення інституціональних трансформацій / Р. Бусел // Економіст. – 2013. – № 9. – С. 53–55.
2. Голян В.А. Інституціонально-економічні механізми регулювання природокористування / В.А. Голян // Формування ринкових відносин в Україні: [зб. наук. праць]. – К.: Наук.-дослід. екон. ін.-т. МЕУ, 2006.– Вип. 2 (57) . – С. 24–30.
3. Економічні аспекти управління природними ресурсами та забезпечення сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні / [за наук. ред. акад. НААН, д.е.н., проф. М.А. Хвесика, д.г.-м.н., проф. С.О. Лизуна; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»]. – К.: ДУ ІЕПРСР НАН України, 2015. – 72 с.
4. Економічні механізми національної екологічної політики в системі сталого розвитку України / [Веклич О.О., Кобзар О.М., Колмакова В.М та ін.]; за наук. ред. проф. С.О. Лизуна / ДУ «ІЕПРСР НАНУ». – К., 2014 – 280 с.
5. Капіталізація природних ресурсів: моногр. ; за заг. ред. д.е.н., проф., акад. НААН М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПРСР НАН України, 2014. – 268 с.
6. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доп.; за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПРСР НАН України, 2014. – 776 с. – (Водні ресурси. – С. 301–322).
7. Формування моделі управління природними ресурсами в ринкових умовах господарювання: моногр. ; за заг. ред. д.е.н., проф., акад. НААН М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПРСР НАН України, 2013. – 304 с.
8. Формування рентних відносин у водному господарстві України: моногр. ; за заг. ред. акад. НААН, д.е.н., проф. М.А. Хвесика. – К.: ДУ ІЕПРСР НАН України, 2014. – 306 с.
9. Хвесик М.А. Інвестиційне забезпечення сфери водокористування в умовах поглиблення інституціональних трансформацій: сучасна практика, пріоритети та методи / М.А. Хвесик, В.А. Голян, І.В. Андрощук // Економіст. – 2014. – № 1. – С. 4–13.
10. Assessment of cost recovery through water pricing. EEA Technical report. No 16/2013. – Denmark, 2013. – 128 p.
11. Australian government Bureau of Meteorology [Електронний ресурс] / Бюро метеорологи. – Режим доступу : <http://www.bom.gov.au/index.php?ref=logo>.
12. Australian government Department of the Environment [Електронний ресурс] / Департамент охорони навколишнього середовища. – Режим доступу : <http://www.environment.gov.au>.
13. Australian government National water commission [Електронний ресурс] / Нац. водна комісія. – Режим доступу : <http://www.nwc.gov.au>.
14. Australian government National water market [Електронний ресурс] / Національний ринок води. – Режим доступу : <http://www.nationalwatermarket.gov.au/about/products.html#terms>.
15. ETFs vs Indexes – Invest in an Index or ETF [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://etf.about.com/od/etfbasics/a/etf_vs_index.htm.

Стаття надійшла до редакції 29.01.2016 р.

*

УДК 332.025.12:330.101:631

В.П. РЯБОКОНЬ, доктор економічних наук,
професор, член-кореспондент НААН, головний науковий співробітник
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Н.Л. НОВІКОВА, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
Київський національний торговельно-економічний університет

Удосконалення державного регулювання економічних інтересів аграрної сфери

Постановка проблеми. Аграрна політика (мистецтво управляти аграрною сферою) як конструкційна схема поведінкових характе-

ристик, а також система взаємодії державних органів й уповноважених ними інституційних утворень щодо упорядкування інституційного середовища реалізації економічних інтересів суб'єктів господарювання повинна спрямовуватися на забезпечення ста-

© В.П. Рябоконт, Н.Л. Новікова, 2016

лого розвитку агросфери. Основу концептуальних засад здійснення галузевої аграрної політики становить ідейне підґрунтя стосовно необхідності забезпечення ефективної взаємодії існуючих і обґрунтованого підходу до створення нових нормативно-регуляторних актів у царині забезпечення упорядкування господарських взаємодій учасників ринку. Удосконалення аграрної політики у механізмі державного регулювання економічних інтересів суб'єктів господарювання аграрної сфери позиціонується як об'єктивна необхідність. Серед сфер удосконалення слід виділити: сферу регуляції виробництва сільськогосподарської продукції, особливо в сегменті дрібного (незарєєстрованого) бізнесу; формування організованого агропродовольчого ринку й прозорих каналів збуту продукції; розподілу ресурсів державної підтримки сільгоспвиробників; упорядкування механізму фінансового регулювання та системи ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. Також упорядкування потребує законодавче оформлення заходів державного регулювання, які нині розмиті по різних законодавчих актах й нерідко дублюють один одного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам державного регулювання економічних інтересів аграрного сектора, ефективності застосування їх механізмів та напрямів його удосконалення приділено значну увагу в працях вітчизняних учених, зокрема В.Г. Андрійчука [1], М.В. Гладія [2], І.Г. Кириленка [4], М.Ф. Кропивка [3, 5], Ю.Я. Лузана [6], Ю.О. Лупенка [7,15], А.А. Мазаракі [8], М.Й. Маліка [9], В.Я. Месель-Веселяка [7], О.М. Могильного [10], П.Т. Саблука [11], В.П. Ситника [12], О.Г. Шпикуляка [13], О.М. Шпичака [14], В.В. Юрчишина [16] й інших.

Мета статті – охарактеризувати сутність і актуальність проблеми удосконалення державного регулювання економічних інтересів аграрної сфери.

Виклад основних результатів дослідження. В національній економіці й аграрній сфері зокрема все ще продовжується трансформація інтересів, а також становлення державної регуляторної політики у контексті їхньої адаптації до ринкового середовища.

Тому замість безпосереднього регулювання економічних інтересів переважна частина зусиль витрачається на організацію та здійснення цього процесу. Усунення даного парадокса є проблемою, розв'язання якої позиціонується нами як об'єктивна необхідність для досягнення хоча б відносної сталості системи державного регулювання економічних інтересів.

Державне регулювання економічних інтересів у контексті врахування українського аграрного сьогодення повинно бути змінене через дві основні причини, які визначають загальні контури розвитку аграрної сфери – це, зокрема:

утвердження приватної власності на предмети і засоби праці (землю, майно, худобу тощо);

унормування ситуації, яка пов'язана із системною депопуляцією на селі та катастрофічним падінням престижності праці на землі й життя на селі.

Оптимізувавши механізми регулювання аграрної сфери у контексті врахування цих двох позицій, держава зможе розраховувати на збереження села та закріплення за агро-виробничою системою статусу високопродуктивного, високодохідного, соціально спрямованого сегмента національної економіки.

У розробці й запровадженні заходів державного регулювання економічних інтересів суб'єктів господарювання аграрної сфери, зокрема агентів ринку, які забезпечують продовольчу безпеку та розвиток сільсько-територіальних утворень, особливу увагу слід звернути на ознаки загальної трансформаційної динаміки. У даному випадку підприємства зазначеного типу прагнуть до ситуації, яка б надала можливість набуття статусу, за якого з'явиться можливість одержувати рівновеликий прибуток на рівновеликий капітал – це стратегічна мета, хоча досягнення якої є проблемою, але намагання має місце. Для її досягнення потрібні обов'язкова державна підтримка виключно регуляторного спрямування – без втручання в господарську діяльність і без надання необґрунтованих, неринкових преференцій. Таким чином, об'єктом державного регулювання є економічні інтереси суб'єктів госпо-

дарювання й створювані задля цього державою економічні правила гри.

Необхідно зазначити, що економічні інтереси суб'єктів господарювання слід вважати об'єктом державної регуляторної політики як на рівні здійснення управлінського впливу держави та її інститутів, так і на рівні саморегулювальних конструкцій. Зміст концептуальних положень регулювання економічних інтересів формується нами, виходячи із сучасних аспектів розвитку підприємницьких структур та засад їх функціонування в інституційному ринковому середовищі. Головним складником або базисним ідейним підґрунтям згаданої концепції є оцінка реальній формування-реалізації економічних інтересів як об'єкта регулювання. Згадана концепція, або бачення шляхів розв'язання піднятої проблеми, має бути структурована за такими напрямками:

методологія оцінки й визначення економічних інтересів суб'єктів господарювання за структурними напрямками їх реалізації;

визначення функціональної спрямованості економічних інтересів (використання виробничих ресурсів; розробка і запровадження інновацій; залучення робочої сили й інституціоналізація господарських відносин).

Державне регулювання економічних інтересів необхідно здійснювати з максимальним урахуванням позицій усіх без винятку учасників ринку – від виробника до споживача – це дасть змогу справедливо перерозподіляти вартості між ринковими агентами. Одним із аспектів – мінімізація такого національного повсякдення як ситуація, коли безпосередні виробники, несучи левову частку витрат виробництва, не маючи «доступу» до каналів збуту продукції, що особливо спостерігається у тваринництві, одержують мінімум прибутку. Це не дає їм можливості здійснювати розширене відтворення виробництва. В контексті наступних аналітичних підтверджень і обґрунтування нашого бачення концептуальних положень відповідної державної регуляторної політики не можна не зазначити, що вартість виробництва сільськогосподарської продукції має тенденцію до постійного здорожчання. Разом з цим, падіння цін на продукти, вироблені в аграрній галузі, особливо в рослинництві, деструк-

тивно впливає на ефективність виробництва. Зокрема, виробники, які позбавлені доступу до експортних каналів збуту, мають великі проблеми з ефективністю, тому тут потрібна державна підтримка у контексті саме регулювання економічних інтересів. Причому тут слід звернути увагу на необхідність створення такого регуляторного поля, яке б спрямувало зусилля й ресурси на мінімізацію втрат виробників від системного зростання ціни виробництва (собівартості) та зниження відтворювальної здатності внутрішніх цін.

Економічні інтереси господарювання, а отже, суб'єктів підприємницької діяльності, незалежно від форми власності, є головним детермінуючим складником можливих і неявиливих ефектів. Це пов'язано з тим, що сільське господарство як системоутворювальна в усіх відношеннях галузь національної економіки забезпечує життєдіяльність людини. Вона є базою для розвитку сільських територій та «упорядником» життя селян. Стосовно України – це фактично аксіома, яка не потребує додаткової аргументації, тому й державне регулювання економічних інтересів має бути особливим, специфічним і конструктивним.

Останніми роками продуктивність праці в аграрній сфері дещо підвищилася, але реальні доходи виробників знизилися. Цей парадокс може бути усунений лише запровадженням дієвої, адаптованої до вітчизняних реалій, політики державного регулювання економічних інтересів. У однойменній концепції слід звернути увагу на таке явище, як період обороту капіталу, адже діяльність сільськогосподарських підприємств характеризується повільним рухом капіталу й низькою господарською маневреністю, тобто невисоким рівнем обігу обігових коштів, а це означає низьку прибутковість на вкладений капітал і норму прибутку, значно нижчу за середню по економіці. Звідси й нижчий на 25% рівень заробітку у селян порівняно з загальним державним показником.

Державні органи повинні забезпечити відповідними економічними регуляторами необхідність пріоритетного розвитку агропромислового виробництва та сільських територій. Слід на державному рівні стимулювати системний процес упровадження новітніх

технологій як передвісника справедливого перерозподілу вартостей в аграрній галузі. Потрібно сприяти забезпеченню інвестиційної привабливості сільського сектору.

Формування ефективного, конкурентоспроможного агробізнесу – системи, в якій головним чином реалізуються економічні інтереси, значною мірою залежатиме від функціональності, дієвості й зрозумілості конструкції державного регулювання економічних інтересів. Нині головне завдання – гармонізація відносин власності, конструктивізація системи ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, упорядкування організаційно-господарських відносин і розбудови ефективного механізму мотивації праці. Це проблеми повинен розв'язати механізм регулювання економічних інтересів, у тому числі за рахунок запровадження необхідних інституцій державної політики.

Інституціоналізована свого часу економічна реформа аграрної сфери, яка мала здійснити кардинальну переорієнтацію економічних інтересів суб'єктів господарювання, повинна була перевести їх на запровадження суворого дотримання принципів комерційного госпрозрахунку. Сільськогосподарські структури в ідеалі повинні були стати, й це завдання не знято і нині з порядку денного, конкурентоспроможними, економічно стійкими, а міжгалузеві відносини – збалансованими. Розв'язання цього завдання у ракурсі реконструювання системи державного регулювання економічних інтересів є обов'язковим атрибутом подальшого поступу галузі в глобальному світі ринку.

Потрібно насамперед:

стабілізувати доходи населення, підвищивши таким чином ємність ринку;

адаптувати мікрорівневий та макрорівневий механізми управління агропромисловим виробництвом до умов ринку;

гармонізувати усі без винятку ланки галузевого господарського механізму в контексті різносторонніх економічних інтересів його учасників;

удосконалити інфраструктурний механізм ринку, особливо в частині забезпечення доступу виробників до зовнішніх ринків збуту;

реально запровадити кооперативну систему організації виходу на ринок дрібних товаровиробників – фермерів і господарств населення;

налагодити конструктивні взаємовигідні економічні відносини між сільським господарством та іншими ланками національної економіки;

завершити земельну реформу через формування ринку землі, посприявши реальній капіталізації земельного активу й включивши його в економічний оборот;

сприяти формуванню економічного механізму конкурентного типу, який уможливить системний прояв підприємницької ініціативи та захист прав власності;

забезпечити запровадження ринкового підходу до формування цін на сільськогосподарську продукцію, головною ознакою якого повинна стати підтримка регуляторними заходами міжгалузевого цінового паритету;

створити умови для утвердження реального, дійсного господаря на землі;

реформувати внутрішньогосподарські (внутрікооперативні) економічні відносини, створивши умови для високопродуктивної, вмотивованої на результат сільськогосподарської праці;

підвищити роль механізму державно-приватного партнерства у системі реалізації економічних інтересів суб'єктів господарювання.

У систему державного регулювання економічних інтересів суб'єктів аграрної сфери повинен бути вбудований дієвий інституційний механізм і розроблені відповідні методичні положення їх оцінки у контексті врахування національних особливостей агрогосподарського обміну. Механізм має забезпечувати всебічну реалізацію взаємних очікувань учасників агроринкового обміну, незалежно від форм власності й видів економічної (виробничо-господарської) діяльності. Тут слід ефективно поєднати базисні (власність, влада, вартість, праця) та похідні (конкуренція, інфраструктура, ціна) інститути й інституції у контексті їхньої конструктивної взаємодоповнюваності для забезпечення, зокрема, справедливого перерозподілу вартостей – це головна, фундаментальна

проблема. Усе це забезпечуватиме створення сприятливих інституційних умов економічного зростання, а також інвестиційної привабливості галузі.

Необхідною умовою функціональності механізму державного регулювання є взаємодоповнюваність ринкових і державних регуляцій як основа взаємовигідної імплементації економічних інтересів. Разом із цим тут потрібна якісна економічна оцінка економічних інтересів суб'єктів аграрної сфери задля забезпечення прийняття економічно обґрунтованих, справедливих управлінських рішень у системі державного регулювання.

У заданому контексті пропонується застосування концепції збалансованої системи показників, в основі якої цілісне позиціону-

вання визначень рівня поточних ефектів господарської діяльності суб'єктів у зв'язку з можливими перспективами їх задоволення. Модельна схема згаданого методичного підходу дасть можливість встановити взаємозв'язок між основними показниками ефективності господарювання агропідприємств у контексті їх впливу на рівень досягнення цілей на ринку. Концептуальна схема пропонує методичні положення оцінок (дослідження) економічних інтересів суб'єктів господарювання потребує застосування так званого «блокового» підходу. Варто виділити блоки економічних інтересів та ефектів для визначення можливості прийняття конструктивних державно-регуляторних управлінських рішень (табл.).

Блокові сегменти оцінювання економічних інтересів суб'єктів господарювання аграрної сфери

Блок	Показник або об'єкт оцінювання	Результативна ознака регулювання
Економічний	Прибуток, рівень рентабельності, собівартість продукції, валова продукція (продуктивність праці)	Забезпечення достатності доходів і справедливого співвідношення витрат до рівня розширеного відтворення та задоволення мотиваційних очікувань працівників
Соціальний	Динаміка розбудови соціальної сфери і побутових умов життя й праці на селі	Рівень розбудови сільських територій, побутового обслуговування й соціальної інфраструктури, а також умов праці
Ринково-інфраструктурний	Інфраструктурні проекти з обслуговування аграрного виробництва й процесу взаємодії учасників ринку в системі «виробництво-обмін-розподілу-споживання»	Дієвість організаційних структур ринкової інфраструктури та рівень доступу безпосередніх виробників до організованих каналів збуту продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках
Інституційно-правовий	Інституційні умови агрогосподарювання та система їх нормативно-правового забезпечення на всіх рівнях	Адаптивність законодавчих норм до національного господарського буття та їхня відповідність традиціям господарювання на селі

Джерело: Розроблено на основі аналізу літературних джерел і емпіричних досліджень.

Методологічна ідентифікація і конструктивне поєднання запропонованих блокових сегментів оцінювання економічних інтересів є певною інституційною базою для вдосконалення методики, а головне – поліпшення інформаційного забезпечення їхнього державного регулювання.

Наведені сегменти й показники оцінювання інтересів суб'єктів господарювання дають можливість проведенням відповідної дослідницької роботи визначити рівень задоволеності потреб, а також дієвості державної регуляторної політики. Усі названі сегменти наслідують відповідний рівень ефективності, яка може бути оцінена в контексті аналізу шляхів та можливостей реалізувати

економічний інтерес у результаті відповідних соціально-господарських взаємодій.

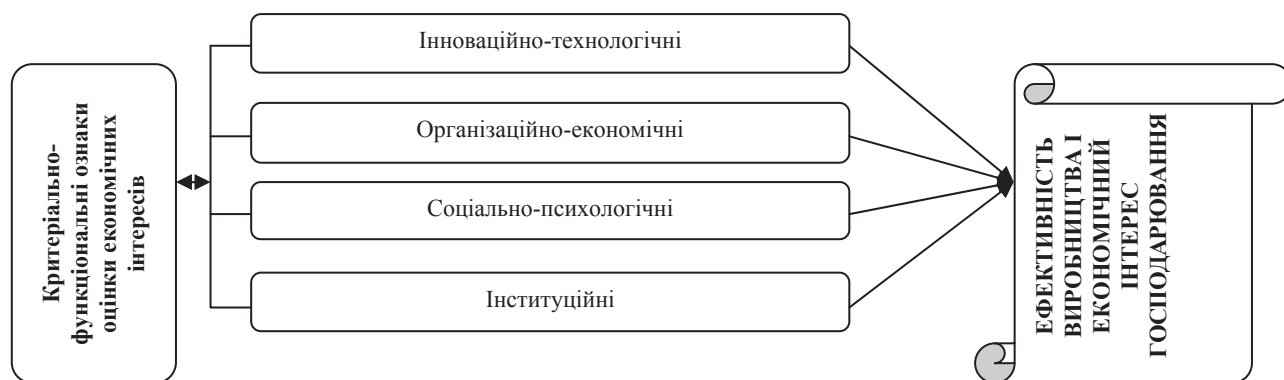
Практична значущість даних методичних положень полягає у тому, що вони дають обґрунтовану можливість забезпечити багатofакторну оцінку реалізації-регулювання економічних інтересів в аграрній сфері.

Разом із цим економічні інтереси, як економічна субстанція, об'єкт державного регуляторного впливу, реалізуються у контексті формування ефективності господарювання, оцінка якої дає вагомий підстави робити відповідні висновки щодо мотивацій підприємств, а також пріоритетів держави у галузі.

Важливим моментом, на нашу думку, є сприяння формуванню належного інституційного середовища розвитку господарюючих структур як основних складників у механізмі реалізації економічних інтересів суб'єктів господарсько-трудового процесу в будь-якому сегменті аграрного ринку. Однією з критеріальних характеристик необхідності визнання важливості цього питання є соціально-трудова складова, адже ефективний розвиток агропродовольчого комплексу у своїй основі забезпечує роботою значну частину працівників, тому формування

сприятливого інституційного середовища регулювання економічних інтересів має неабияке значення.

У розвитку аграрної галузі закладена значна соціально-економічна перспектива для економіки України, тому в розробці регуляторних заходів щодо економічних інтересів суб'єктів господарювання слід звертати увагу на оцінку наявних і перспективних ефектів бізнесу. В удосконаленні регуляторної політики важливу роль відіграють фактори та сфери оцінок ефективності державного регулювання економічних інтересів (рис.).

Фактори та сфери оцінок ефективності державного регулювання економічних інтересів в аграрній сфері

Джерело: Сформовано на основі методологічних узагальнень і власних досліджень авторів.

Будуючи систему державного регулювання економічних інтересів суб'єктів господарювання, необхідно звернути увагу на організаційні форми їх створення-функціонування як інституційну основу реалізації мотивацій, а також формування ефективності бізнесу. Підприємці різних форм господарювання й власності мають неоднакові підходи до наповнення ринку сільськогосподарською продукцією. Проте тут є чимало проблем, які позиціонуються у площині регулювання економічних інтересів і забезпечення доступу безпосередніх виробників продукції до організованого аграрного ринку. Слід запроваджувати відповідні мотиваціям виробників елементи державного регулювання економічних інтересів, зокрема в інфраструктурному забезпеченні виробництва-реалізації.

Як зазначають вітчизняні науковці, в макроекономічному вимірі щодо формування організованої системи наповнення аграрного ринку однойменною продукцією, малі та середні суб'єкти господарювання є недоста-

тньо організованими, тому усунення цього недоліку також необхідне. Цільовим орієнтиром зазначеного є сприяння їх кооперації, що створить можливість для формування великих партій сертифікованої продукції з перспективою виходу на зовнішні ринки. Також у цьому випадку можна розраховувати на доступ безпосередніх виробників до торговельної мережі великих супермаркетів, не звертаючись до посередників, що змінить умови перерозподілу доданої вартості, особливо у найбільш затратних галузях. Проте це можливо знову ж таки лише за умови об'єднання продукції у великі партії й поліпшення її якості. Для розв'язання цієї проблеми необхідно створювати обслуговуючі заготівельно-збутові кооперативи та логістичні центри зберігання продукції. Також слід створити сприятливі інституційні умови, щоб зацікавити малих і середніх виробників продукції кооперуватися, тобто об'єднувати ресурси, що уможливить зміцнити позиції на ринку й одержувати додаткову частку доданої вартості за рахунок

участі у продуктових маркетингових ланцюгах.

На сучасному етапі особливого, а за умов розвитку аграрного ринку, зокрема на рівні організації бізнесу, в регуляторному плані, кооперація набуває вирішального значення, тому даний сегмент розбудови регуляторної політики необхідно посилювати. Безумовно, створення умов для стимулювання розбудови кооперативів є визначальним аспектом ефективності державної регуляторної політики у цій сфері.

Підсумовуючи викладене в аспектах оцінок ефективності господарювання та економічного інтересу як передвісника її забезпечення, зазначимо, що формування економічних інтересів відбувається безпосередньо в системі підприємницької діяльності. Це складний, багаторівневий процес, результати якого детерміновані зовнішніми мотиваціями (стимулами) – ринком, державою, глобальними інституційними утвореннями, а також стимулами внутрігосподарського порядку – поведінкою працівника, підприємця, структурою управління й техніко-технологічними параметрами виробництва. Таким чином, оцінка та імплементація дослідницького процесу щодо змістовної частини аналізу економічних інтересів аграрних підприємств здійснюється через оцінку господарсько-трудових мотивацій, а також результатів господарювання.

Регулювання економічних інтересів суб'єктів як складний, багаторівневий процес мікро-, мезо- і макrorівня повинне охоплювати широку гаму інституцій, а також

вписуватися в стратегію розвитку підприємництва загалом, що детермінуватиме позитивний інституційний ефект для аграрного сектора.

Висновки. В удосконаленні державної регуляторної політики стосовно економічних інтересів в аграрній сфері держава має чітко виділити основні напрями регулювання, що дасть змогу сконцентрувати зусилля й максимально приділити увагу найбільш потребуючим у регулюванні галузям, виробництвам, а також функціональним підсистемам агрогосподарського комплексу. Також необхідно започаткувати універсалізацію механізмів державного регулювання, але поряд із цим вони повинні враховувати національну агрогосподарську ідентичність, яка унормовує існування інституційно-специфічних підприємницьких укладів на селі.

Інституційний механізм реалізації економічних інтересів в аграрному підприємстві – це система правил, норм і традицій, за дією яких відбувається виробництво, обмін, розподіл, споживання сільськогосподарського товару. Він структурує відносини, потреби й ресурси для їх задоволення, за вартісного опосередкування ринком, тому удосконалення ринкового механізму повинно здійснюватися постійно та системно. В удосконаленні інституційного механізму регуляторної політики необхідно звернути увагу на впорядкування організаційно-економічних норм аграрної політики держави щодо стимулювання розвитку підприємництва на селі.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підруч. / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 780 с.
2. Гладій М.В. Розвиток АПК України (регіональні особливості) / М.В. Гладій. – Львів, 2002. – 290 с.
3. Інтеграція та самоорганізація аграрного бізнесу в умовах децентралізації: моногр.; за ред. М.Ф. Кропивка, В.В. Россохи. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015– 482 с.
4. Кириленко І.Г. Трансформація соціально-економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи / І.Г. Кириленко. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005 – 452 с.
5. Кропивко М.Ф. Організація управління аграрною економікою: моногр. / М.Ф. Кропивко, В.П. Немчук, В.В. Россоха та ін. ; за ред. М.Ф.Кропивка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2008.– 420 с.
6. Лузан Ю.Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: моногр. / Ю.Я. Лузан. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2010. – 472 с.
7. Лупенко Ю.О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю.О. Лупенко ; за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ«ІАЕ», 2012. – 182 с.
8. Мазаракі А.А. Економічна безпека України в умовах глобалізаційних викликів : моногр. / [Мазаракі А.А., Корольчук О.П., Мельник Т.М. та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К. : Київ.нац. торг.- екон. ун-т, 2010. – 718 с.
9. Малік М.Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: моногр. / М.Й. Малік, О.А. Нужна. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. – 270 с.

10. *Могильний О.М.* Регулювання аграрної сфери / О.М. Могильний – Ужгород : ІВА, 2005. – 400 с.
11. *Саблук П.Т.* Економічний інтерес у розвитку аграрного виробництва : моногр. / П.Т. Саблук. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2014. – 356 с.
12. *Ситник В.П.* Трансформація АПК України в ринкові умови / В.П. Ситник. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2002. – 518 с.
13. *Шпикуляк О.Г.* Інституції у розвитку та регулюванні аграрного ринку: моногр. / О.Г. Шпикуляк. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2010. – 396 с.
14. *Шпичак О.М.* Ціна і ціноутворення на агропродовольчу продукцію: навч. посіб. / О.М. Шпичак, С.А. Стасіневич, О.В. Боднар. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. – 238с.
15. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства ; за ред. Ю.О. Лупенка, М.І. Пугачова. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2015. – 320 с.
16. *Юрчишин В.В.* Сучасні аграрні перетворення в Україні / В.В. Юрчишин – К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАНУ», 2013. – 424 с.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2016 р.

*

УДК 658.14:631:167.1(477)

*Ю.Я. ЛУЗАН, доктор економічних наук, доцент,
голова Наглядової ради
Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України
О.Ю. ЛУЗАН, кандидат економічних наук,
заступник директора
ТОВ «Мостехагро»*

Капіталізація аграрного сектору України

Постановка проблеми. В сучасних умовах розв'язання проблем розвитку аграрного сектору України значною мірою пов'язано з утвердженням активної позиції власності суб'єктів господарювання та створенням на цій основі ефективної інституційної системи забезпечення фінансовими ресурсами, яка б враховувала специфіку функціонування галузі.

Дослідження показують, що протягом останніх років аграрний сектор розвивається без створення сприятливого економічного середовища в умовах значного скорочення прямої підтримки за рахунок державного бюджету, поетапної відміни пільгових умов оподаткування і згортання інвестування, що суттєво обмежує фінансові ресурси. Незавершеність більшості складових аграрної реформи, прогресування монополізму та інших негативних тенденцій не дає можливості максимально використати значний аграрний потенціал для ефективної діяльності суб'єктів аграрного підприємництва, забез-

печити формування необхідних обсягів власних фінансових ресурсів, спроможних забезпечити відтворювальний процес як наступний конкурентний розвиток.

Важливою проблемою є те, що в державі нині відсутня методика обґрунтованого визначення результатів фінансової діяльності сільгоспвиробників, яка б враховувала нестабільність національної грошової одиниці й сповільненість обороту капіталу, тому формується хибна оцінка їхнього фінансового стану, що негативно впливає на поведінку інститутів держави в питаннях регулювання аграрної економіки.

У такій ситуації на перший план фінансового забезпечення розвитку аграрного сектору об'єктивно виходить необхідність створення сприятливих умов для активізації залучення кредитних ресурсів, без участі яких агропромислове виробництво ефективно працювати не може. Але їхня надвисока вартість і значна обмеженість ліквідної заставної бази для гарантій кредиторозабезпечення суттєво ускладнюють доступ сільгоспвиробників до кредитних ресурсів.

© Ю.Я. Лузан, О.Ю. Лузан, 2016